तौक्ते चक्रीवादळाचा सिंधुदुर्ग जिल्ह्याच्या मच्छीमार व्यवसायावर झालेला परिणाम

श्री.शरदकुमार उत्तम शेटे देवगड कॉलेज , देवगड जि. सिंधुदुर्ग

डॉ.एस.जी. शिंदे प्राचार्य,गोविंदराव वळसे पाटील महाविद्यालय,पारगाव तर्फे अवसरी बु.जि.पुणे

प्रस्तावना :

केरळमधून सुरुवात झालेले तौक्ते चक्रीवादळ गोव्यामध्ये हाहाकार करून सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये दि.रोजी किनारपट्टीवर येऊन धडकले २०२१मे १६.या चक्रीवादळाबरोबरच मुसळधार पाऊसही आलाया वादळाचा सिंधु .त्यामुळे संपूर्ण जिल्ह्याचे जनजीवन विस्कळीत झाले आहे .दुर्ग जिल्ह्यावर आर्थिक परिणाम मोठ्या प्रमाणावर झालेला आहेघरांची ,मच्छीमार.विशेषतः शेती . सिंधुदुर्ग जिल्ह्याला फार मोठी .वीज वितरण यांचे फार मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झालेले आहे,पडझड तौ.सागरी किनारपट्टी लाभलेली आहे आणि मच्छीमार व्यवसाय हा एक मुख्य व्यवसाय आहेक्ते चक्रीवादळाचा मोठा परिणाम या व्यवसायावर झालेला आहे त्याचे विश्लेषण करण्याचा प्रयत्न यामध्ये केलेला आहेयासाठी खालील उद्दिष्ठये निश्चित .हे या शोधनिबंधामधून मांडण्याचा प्रयत्न केलेला आहे. .केलेली आहेत

उद्दिष्ट्ये -:

१) तौक्ते चक्रीवादळ अर्थ व स्वरूप समजावून घेणे.
२) तौक्ते चक्रीवादळाचे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील स्वरूप समजावून घेणे.
३) तौक्ते चक्रीवादळाचे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातीलमच्छीमार व्यवसायावर झालेल्या परिणामाचा अभ्यास करणे.
४) तौक्ते चक्रीवादळामुळे झालेल्या परिणामावर उपाययोजना सुचविणे.

चक्रीवादळ अर्थ व स्व 'तौक्ते' •रूप -:

जेव्हा वादळ वाऱ्याचा वेग ७४ मैल प्रतितास पोहोचतो तेव्हा त्यास चक्रीवादळ असे म्हणतातसमुद्रावर .चक्रीवादळे समुद्रातील पाण्याच्या उष्ण भागातील गरम वाफेमुळे निर्माण होतात. अंश सेल्सियसपेक्षा जास्त तापमान असते तो भाग वादळाच्या निर्मितीस २६जिथे ाठी पोषक ठरतोहे नाव "तौक्ते" त्यामुळे या वादळाचे.जेव्हा चक्रीवादळ होते तेव्हाच त्याला एक नाव दिले जाते. हा सरडा .हे नाव बर्मी भाषेतील एका सरड्यावरुन देण्यात आले आहे .म्यानमारने सुचविले आहे हे वादळ पूर्व मध्य अरबी समुद्र.त्याच्या विशिष्ठ आवाजासाठी ओळखला जातोात ११ किप्रतितास .मी. २०२१मे १७ला सिंधुदुर्गातून सुरु झाले आहे ते २०२१मे १६महाराष्ट्रात .वेगाने उत्तरेकडे सुरु झाले महाराष्ट्राबरोबरच गुजराथमध्ये .ला गुजराथ येथे पोरबंदरला पोहचले २०२१मे १८ला मुंबईत आणि .सुद्धा या वादळाची तीव्रता मोठ्याप्रमाणात होती

•तौक्ते चक्रीवादळाचे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील स्वरूप -:

गेले दोन दिवस घोंगावणारे तौक्ते चक्रीवादळ रविवार दिनांक १६ मे २०२१ ला सिंधुदुर्ग जिल्ह्याच्या किनारपट्टीवर येऊन धडकले आणि एकच हाहाकार उडालाहे चक्रीवादळ . र देवगड किनारपट्टीवरून,मालवण,वेंगुर्लात्नागिरीकडे संध्याकाळी पोहचले ६०परंतु याकाळात ताशी . झाल्याने याचा सर्वात .मी.कि १६५मी वाऱ्याचा वेग होता तो कुणकेश्वर किनारपट्टीवर आल्यावर .कि सुरक्षित बंदर म्हणून प्रसिध्द असणाऱ्या देवगड.मोठा फटका देवगड किनारपट्टीला झालेला आहे .बंदरातही मोठा हाहाकार झालादेवगडमध्ये पाच नौकाहुन अधिक छोट्या होड्या वाहून गेल्या ५० , ,तर सहा खलाशी वाहून गेले आणि असंख्य घरेगोठ्येनारळ ,काजू,आंबा .जमीनदोस्त झाले आहेत, कोटी रुपयाचे नुकसान ४०राज्य विद्युत मंडळाचे सुमारे .मच्छीमार व्यवसाय कोलमडून पडलेला आहे .झाले आहे

•तौक्ते चक्रीवादळाने सिंधुदुर्ग जिल्ह्याचे झालेले नुकसान -:

तौक्ते चक्रीवादळामुळे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात सुमारे ५रुपयाचे नुकसान ११७,४५,७७, .झाल्याचा प्राथमिक अंदाज केलेला आहेविशेषतः अनेक घरे कोसळलीघरांचे अंशतः २०६०यामध्ये . झालेल घरांचे पूर्णतः नुकसान १२तर े आहेकुटुंबाचे स्थलांतर करावे लागले तर एकूण १४४यावेळी . विजेचे डांब पडले आहेत यासंबंधी खालील तक्ता बांधकाम क्षेत्राचे किती नुकसान ७८२,झाडे ९०७ .झाले आहे हे स्पष्ट करत आहे

तक्ता १बांधकाम क्षेत्राचे झालेले नुकसान १.

अ.क्र.	तपशील	नुकसान (.रु)
१	दोन हजार बहात्तर घरे	३०१०,३७,४२,
२	१३९ गोठ्ये	१६१००,९४,
३	१९ शाळा	८७०७,७५,
४	११ शासकीय इमारती	१०००,७०,
५	१३ शेड्स	१०००,१०,
६	४ सभागृहे	६०००,१६,
७	अन्य ५३ ठिकाणे पडझड	६३००,३८,
	एकूण	३११७,४१,८३,

संदर्भ २०२१/५/१८.सकाळ दि.दै -:

वरील तक्त्यामध्ये झालेले नुकसान हे केवळ इमारतींच्या पडझडीचे आहेयाशिवाय शेतीचे . तौक्ते चक्रीवादळाचा सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील .आणि मत्स्य व्यवसायाचे प्रचंड नुकसान झालेले आहे गा १७२.सव्वातीन हजार हेक्टर क्षेत्रावरील फळबागायतीला प्रचंड तडाखा बसलेला आहेवामधील १०५९ शेतकऱ्यांच्या फळबागांचे नुकसान झालेले आहेकोकम आणि ,सुपारी,नारळ,काजू,यामध्ये आंबा . जिल्ह्यात .यामध्ये सर्वाधिक नुकसान काजू आणि आंबा फळांचे झालेले आहे.केळी यांचा समावेश होतो बागेनुसार झालेल.सर्वाधिक फळबागांचे नुकसान देवगड तालुक्यामध्ये झालेले आहे्या नुकसानीचा प्राथमिक अहवाल कृषी विभागाने जिल्हाधिकाऱ्याना खालील तक्त्याप्रमाणे सादर केलेला आहे.

तक्ता १ फळपिकांचे नुकसान २.

अ.क्र.	फळपिक	नुकसान (हेक्टर क्षेत्र)
१	आंबा	१११० ४२.
२	काजू	२११९ ४८.
३	नारळ	११० ५८.
४	सुपारी	१२ ३८.
५	कोकम	१८ ४०.
६	केळी	३ ९०.
	एकूण	३३७५ १६.

संदर्भ २०२१/५/१८.सिंधुदुर्ग दि ,जिल्हा परिषद ,कृषी विभाग -:

वरील तक्त्यानुसार सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये एकूण ३३७५हेक्टर क्षेत्रावरील वेगवेगळया १६. .फळपिकांचे नुकसान झालेले आहेसिंधुदुर्ग जिल्ह्यातील सर्वच्या सर्व आठ तालुक्यामध्ये याचे नुकसान झालेले आहेसर्वात जास्त नुकसान देवगड तालुक्याचे तर त्यानंतर मालवण तालुका आणि सर्वात कमी . त्यामुळे तौक्ते चक्रीवादळाने शेती क्षेत्राचे .नुकसान वैभववाडी तालुक्याच्या शेती क्षेत्राचे झालेले आहे सुद्धा कोट्यावधी रुपयाचे नुकसान केलेले आहे.

•तौक्ते चक्रीवादळाचा मत्स्य व्यवसायावरील परिणाम -:

सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये वेंगुर्लामालवण आणि देवगड या तीन तालुक्यामध्ये फार मोठ्या , तौक्ते चक्रीवादळाची सर्वाधिक तीव्रता .किनारपट्टीवर मत्स्य व्यवसाय हा प्रमुख व्यवसाय आहे किनारपट्टी भागात होती त्यामुळे सर्वाधिक नुकसान मच्छीमार बांधवांचे झालेले आहेआर्थिक आणि . देवगड सारख्या सुरक्षित बंदरावरसुद्धा या .मानवी नुकसान मत्स्य व्यवसायामध्ये झालेले आहे

– अनेक नौका.चक्रीवादळाचा परिणाम झालेला आहे होड्या एकमेकांना धडकून नुकसानग्रस्त झाल्या तर कांही वाहून गेल्या आहेतहोड्यांमध्ये असलेली लाखो रुपयांच्या .कांही मच्छीमार वाहून गेले आहेत . या वादळामुळे मत्स्य व्यावासायाचेसुद्धा कोट्यावधी रुपयाचे .जाळया वाहून गेलेल्या आहेत ५५० खालील तक्त्यावरून मत्स्य व्यवसायाचे झालेले नुकसान स्पष्ट .नुकसान झालेले आहे करता येते.

तक्ता १ मच्छीमार व्यवसायाचे नुकसान ३.

मत्स्य बोटी				मत्स्य जाळी			
अंशतः नुकसान		पूर्णतः नुकसान		अंशतः नुकसान		पूर्णतः नुकसान	
संख्या	खर्च (रु)	संख्या	खर्च (रु)	संख्या	खर्च (रु)	संख्या	खर्च (रु)
१२३	५०४३००	५७	५४७२००	१२५३	२६३१३००	१५७७९	४१०२५४००

संदर्भ – सिंधुदुर्ग,मत्स्य व्यवसाय ,सहाय्यक आयुक्त -: मालवण दि २०२१/५/२६.

तौक्ते चक्रीवादळाचे मत्स्य व्यवसायावर झालेल्या नुकसानीचा अंदाज सहाय्यक आयुक्त यांनी जाहीर केलेला आहेसु .बोटींचे पंचनामे करण्यात आलेले आहेत १६५३यावेळी एकूण .मारे १४ कोटी रुपयांची हानी मत्स्य व्यावसायिकांच्या साहित्याची झालेली आहेतौक्ते चक्रीवादळाने सर्वात जास्त . .बोटींची हानी देवगड तालुक्याची तर सर्वात जास्त जाळयांची हानी मालवण तालुक्यात झालेली आहे अनेक मच्छीमार वाहून गेल्याने अनेक कुटुंबे रस्त्यावर आलेली आहेतअनेक मच्छीमार कर्जबाजारी . त्यातच मच्छी सापडण्याचे प्रमाणसुद्धा कमी झाल्याने आर्थिक नुकसानीत आणखीनच .झालेले आहेत .भर पडलेली आहे

•सुचविलेल्या उपाययोजना -:

तौक्ते चक्रीवादळाचा आर्थिक परिणाम मोठ्या प्रमाणावर सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये झालेला आहेतरीसुद्धा यासंबंधी कांही उपाययोजना शासकीय आणि व्यक्तिगत पातळीवर करणे आवश्यक . .सर्वसामान्यपणे खालील कांही उपाययोजना करणे आवश्यक आहे.आहे

१) शासकीय यंत्रणेने झालेल्या नुकसानीचा पंचनामा वेगाने आणि पारदर्शी पध्दतीने करावा.
२) शासनाने नुकसानग्रस्त लोकांना प्राथमिक मदत ताबडतोब द्यावी.
३) चक्रीवादळाने मृत झालेल्या कुटुंबियांना शासकीय मदत विनाविलंब देण्यात यावी.
४) चक्रीवादळाने उध्वस्त झालेल्या आंबा नारळ बागांना योग्य,काजू,मार्गदर्शन करून त्या पुन्हा उभ्या कराव्यात.
५) चक्रीवादळाने नुकसानग्रस्त मच्छीमाराना बोट दुरुस्तीसाठी अनुदान देण्यात यावेतसेच नवीन . .बोट घेणाऱ्या मच्छीमार बांधवाना अर्थसहाय्य उपलब्ध करावे
६) चक्रीवादळाने शासकीय इमारतीच्या झालेल्या नुकसानीस भरीव आर्थिक मदत करावी.
७) केंद्र सरकार आणि राज्य सरकार यांनी संयुक्तपणे एकत्र येऊन कायमस्वरूपी उपाययोजना व सुधारणांची आखणी करावी.
८) सेवाभावी संस्थांनी सढळ हस्ते वादळग्रस्त भागात मदत आणि सहकार्य करावे.
९) शासनाने नेहमी आपत्कालीन यंत्रणा सक्षम केली पाहिजे.

यासारख्या अनेक उपाययोजना केल्यास पुन्हा एकदा सिंधुदुर्ग जिल्हा पर्यटन जिल्हा म्हणूनसर्वात , काजू उत्पादन करणारा जिल्हा , हापूस आंबा जास्त मच्छी पुरवठा करणारा आणि सर्वात जास्त पण जाणीवपूर्वक प्रयत्न करण्याची .म्हणून नावारूपास येईल यात तिळमात्र शंका नाही .आवश्यकता आहे

संदर्भ :- १) दै.तरुण भारत , दि.१७,१८,१९ मे २०२१
२) दै.सकाळ, दि.१८ मे २०२१
३) अहवाल,कृषी विभाग, जिल्हा परिषद, सिंधुदुर्ग दि.१८/५/२०२१
४) अहवाल, सहाय्यक आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय,सिंधुदुर्ग – मालवण दि.२६/५/२०२१